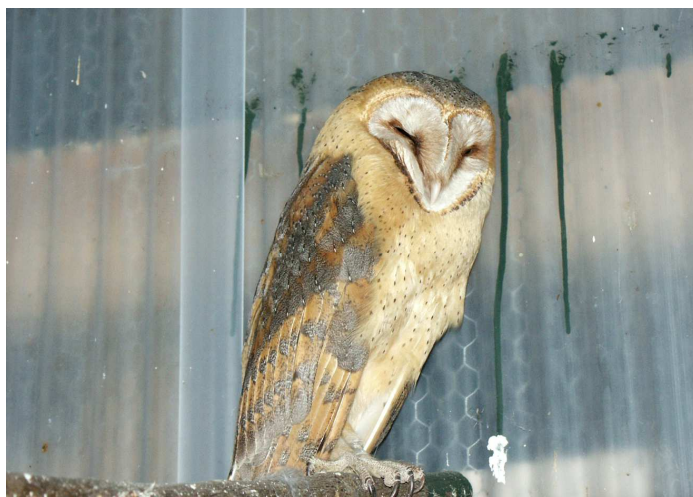

**Aanvullend onderzoek naar de Kerkuil (*Tyto alba*)
ten behoeve van plannen aan de Oude Kerkstraat 52
en 54 te Made (gemeente Drimmelen)**

- notitie -

Augustus 2011
P11-064 / W594
Auteur: M. van Dongen

Natuur-Wetenschappelijk Centrum
Noorderelsweg 4a
3329 KH Dordrecht
078-6213921
veen@nwcadvies.nl
www.nwcadvies.nl

Aanvullend onderzoek naar de Kerkuil (*Tyto alba*) ten behoeve van plannen aan de Oude Kerkstraat 52 en 54 te Made (gemeente Drimmelen) - notitie -

Opdrachtgever:	KuiperCompagnons
Contactpersoon:	Dhr. M. van der Wielen
Uitvoering:	Natuur-Wetenschappelijk Centrum
Opnamedatum:	Dinsdag 19 en maandag 25 juli 2011
Veldwerk:	Alexandra Haan, Rob Haan, Koen Woerdenbag
Foto voorpagina:	Kerkuil (door Ronald van Jeveren)
Aanleiding:	De gemeente Drimmelen heeft (her)ontwikkelingsplannen op percelen aan de Oude Kerkstraat 52 en 54 te Made, gemeente Drimmelen. KuiperCompagnons verzorgt voor deze ontwikkelingen de ruimtelijke procedure. Uit een onlangs door het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) uitgevoerd natuurwaardenonderzoek (Dongen, M. van, 'Flora- en faunaonderzoek aan de Oude Kerkstraat 52 en 54 en de Watertorenstraat te Made (gemeente Drimmelen) en de Flora- en faunawet', juni 2011) kwam naar voren dat één van de schuren aan de Oude Kerkstraat 54 functioneert als rustplaats voor de Kerkuil (<i>Tyto alba</i>), een vogelsoort met een vaste verblijfplaats, die zwaarder beschermd is middels de Flora- en faunawet (zie bijlage). De betreffende open schuur is niet geschikt als vaste verblijfplaats; deze zou zich in de naastgelegen oude schuur aan de Geraniumstraat 47 (direct ten oosten van het plangebied) kunnen bevinden. Daarnaast bieden beide percelen aan de Oude Kerkstraat geschikt jacht-biotop voor de Kerkuil. Het realiseren van een bedrijfspand aan de Oude Kerkstraat 52 en 54 kan leiden tot aantasting van de ecologische functionaliteit van de vaste verblijfplaats van deze soort. Om in te kunnen schatten wat het belang van

het te verdwijnen onderdeel van het leefgebied voor de Kerkuil is, en waar eventuele alternatieven zijn, is aanvullend onderzoek naar de vaste rust- en verblijfplaats(en) geadviseerd.

KuiperCompagnons heeft aan het NWC gevraagd een aanvullend onderzoek naar de vaste rust- en verblijfplaats(en) van de Kerkuil uit te voeren en te adviseren in het kader van de natuurwetgeving.

Locatiebeschrijving

Het onderzoeksgebied is gelegen in de kern Made, gemeente Drimmelen, in kilometerhok 44-43-13. Het betreft de omgeving (met een straal van ca. 1,5 kilometer) van de open schuur aan de Oude Kerkstraat 54 (de aangetroffen rustplaats van de Kerkuil) en de oude schuur aan de Geraniumstraat 47, direct ten oosten van de rustplaats (de mogelijke broedplaats van de Kerkuil) (zie foto's 1-3).

Methode

Inspectie schuur Geraniumstraat 47

De functionaliteit van de directe omgeving van de rustplaats van de Kerkuil (Oude Kerkstraat 54) is in kaart gebracht. Daarnaast is, middels een dagbezoek, de naastgelegen oude schuur aan de Geraniumstraat 47 onderzocht op aanwezigheid van een vaste verblijfplaats van de Kerkuil. Hierbij is gelet op sporen, zoals een meststreep, veren en braakballen. Aangetroffen braakballen zijn meegenomen en in het lab gedetermineerd.

Aanvullende omgevingscheck

In aanvulling op de inspectie van de schuur aan de Geraniumstraat 47 is een omgevingscheck uitgevoerd, waarbij de voor de Kerkuil mogelijk geschikte gebouwen en jachtgebieden in de omgeving van de rustplaats in kaart zijn gebracht. Aangezien de Kerkuil een territorium heeft met een straal van 800-1.500 meter (oppervlakte van 40 tot 60 hectare), is een gebied van 1,5 kilometer rondom de betreffende schuur onderzocht. Tevens is gekeken naar eventuele mogelijkheden in de omgeving voor het aanbieden van een alternatieve verblijfplaats (in de vorm van een nestkast). Deze omgevingscheck is gedurende de dag uitgevoerd.

Territoriale vogels kunnen daarnaast gedetecteerd worden met behulp van zogenaamde 'playbacks'. Dit zijn vogelgeluiden, die middels een Mp3 speler en een versterker geproduceerd worden om een territoriale roep van een soort uit te lokken en een indicatie te krijgen van de aanwezigheid van een paar of een individu. Deze methode is echter alleen succesvol gedurende de baltstijd van de betreffende vogel, wanneer de

soort zelf ook territoriumindicerend gedrag vertoont. Kerkuilen roepen met name gedurende de avond en nacht van half februari tot half april. Vanwege de tijd van het jaar (juli) werd het afspelen van playbacks binnen het voorliggende onderzoek niet van toegevoegde waarde geacht.

Foto 1. Luchtfoto van het onderzoeksgebied (geel gekleurd) met een straal van circa 1500 m rondom de rustplaats (Oude Kerkstraat 54, rode stip) en mogelijke broedplaats (Geraniumstraat 47, blauwe stip) van de Kerkuil. Het plangebied aan de Oude Kerkstraat 52 en 54 is rood omlijnd.

Foto 2. Luchtfoto van het plangebied aan de Oude Kerkstraat 52 en 54 te Made (rood omlijnd) met de rustplaats (Oude Kerkstraat 54, rode stip) en mogelijke broedplaats (Geraniumstraat 47, blauwe stip) van de Kerkuil.

Foto 3. Open schuur aan Oude Kerkstraat 54 die functioneert als rustplaats voor de Kerkuil (A); Binnenkant van de open schuur aan Oude Kerkstraat 54 (B); Mestsporen van de Kerkuil op een dwarsbalk in de rustplaats aan Oude Kerkstraat 54 (C); Rustplaats met direct daarachter de dichte schuur aan Geraniumstraat 47, die (mogelijk) functioneert als verblijfplaats voor de Kerkuil (D).

Resultaten

Inspectie schuur Geraniumstraat 47

In de boerderij aan de Geraniumstraat 47 zijn braakballen van de Kerkuil aangetroffen. Het is duidelijk dat de boerderij als verblijfplaats functioneert en, in tegenstelling tot de open schuur aan de Oude Kerkstraat 54, tevens geschikt is als broedplaats voor de Kerkuil. Of de Kerkuil hier ook daadwerkelijk broedt, kon vanwege het einde van het broedseizoen niet worden vastgesteld.

Aanvullende omgevingscheck

In de omgeving van de rustplaats aan de Oude Kerkstraat 54 zijn meerdere geschikte locaties voor een kerkuil aanwezig. Ten eerste is uit de inspectie van de naastgelegen schuur aan Geraniumstraat 47 gebleken dat de betreffende schuur als rust- en/of broedplaats voor de Kerkuil functioneert. Daarnaast zijn de boerderijen aan de Kerkdijk 1 en de Watertorenstraat 16 (zie foto 4 en 5) mogelijk geschikt als vaste rust- en/of verblijfplaats en bieden deze boerderijen mogelijkheden om eventueel een alternatieve broedplaats, in de vorm van een nestkast, te realiseren.

In het gebied rondom de aangetroffen rust- en verblijfplaatsen aan de Oude Kerkstraat 54 en Geraniumstraat 47 is geschikt jachtbiotoop voor de Kerkuil aanwezig, namelijk kleinschalig halfopen cultuurlandschap waar gras- en bouwland worden afgewisseld met kruidenrijke akkerranden, houtwallen, heggen of bosjes (zie foto 5).

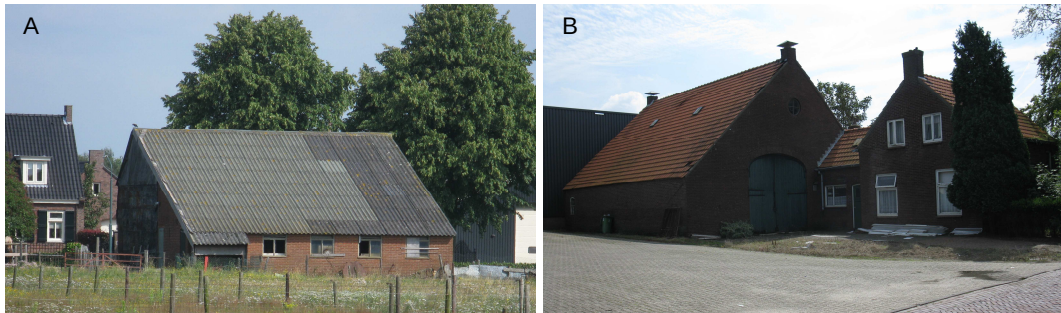

Foto 4. Boerderijen aan de Kerkdijk 1 (A) en de Watertorenstraat 16 (B) te Made die mogelijk geschikt zijn als vaste rust- en/of verblijfplaats voor kerkuilen.

Foto 5. Luchtfoto van het plangebied aan de Oude Kerkstraat 52 en 54 (rood gekleurd) met hier omheen geschikt jachtbiotoop voor de Kerkuil (groen gekleurd). Tevens zijn de twee locaties die mogelijk geschikt zijn als vaste rust- en/of verblijfplaats voor de Kerkuil op deze luchtfoto aangegeven (Kerkdijk 1, gele stip; Watertorenstraat 16, groene stip).

Conclusie en aanbevelingen

De open schuur aan de Oude Kerkstraat 54 wordt (extensief) gebruikt als rustplaats door de Kerkuil maar is, vanwege het open karakter, niet geschikt als broedplaats. De naastgelegen dichte schuur aan de Geraniumstraat 47 functioneert in ieder geval als rustplaats en mogelijk ook als broedplaats voor de Kerkuil. Deze schuur is hiermee van groter belang voor de Kerkuil dan de open schuur aan de Oude Kerkstraat 54.

Als gevolg van de realisatie van het bedrijfspand zal minder dan één hectare van het jachtbiotoop van de Kerkuil verdwijnen. Dit oppervlak is slechts van marginaal belang binnen het totale territorium van een Kerkuil, dat zo'n 40 tot 60 hectare beslaat. In de directe omgeving van het plangebied is bovendien voldoende jachtbiotoop voor deze soort aanwezig (zie foto 5). Realisatie van de plannen zal de ecologische functionaliteit van het leefgebied van de Kerkuil niet (significant) nadelig beïnvloeden. Wel worden, ter compensatie van het verlies aan jachtgebied, kwaliteitsverbeterende maatregelen aanbevolen. Hierbij kan worden gedacht aan de aanleg van houtwallen, het uitvoeren van extensief maaibeheer en het vermijden van bestrijdingsmiddelen in perceelranden.

Als gevolg van de uitvoering van de plannen aan de Oude Kerkstraat 52 en 54 zal de functionaliteit van het leefgebied van de Kerkuil niet in het geding komen. Er hoeft voor deze soort geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden.

Bijlage: Vogels, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Als maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Deze belangen zijn:

- *Bescherming van flora en fauna (b)*
- *Veiligheid van het luchtverkeer (c)*
- *Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)*

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Is er een wettelijk belang (belang b, c en d)?
- Is er een bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Bescherming van vogelnesten

Artikel 11 van de Flora- en faunawet luidt:

“Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren”.

Tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat er om of er sprake is van een broedgeval. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen (grootweg half maart-half juli) onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen en ook niet als maatregelen worden getroffen die voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats vestigen tijdens het broedseizoen.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest echter permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn *jaarrond* beschermd:

Nesten die het hele jaar door zijn beschermd

Voor de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het *gehele* seizoen:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).

2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Nesten die *niet* het hele jaar door zijn beschermd

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Categorie 5-soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten die momenteel door LNV wordt gehanteerd:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Gauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>